

ΝΕΚΡΟΣ ΓΙΑ ΤΟΝ ΚΟΣΜΟ

**ΑΝ ΠΕΘΑΝΕΙΣ ΠΡΙΝ ΠΕΘΑΝΕΙΣ, ΔΕ ΘΑ ΠΕΘΑΝΕΙΣ ΟΤΑΝ ΠΕΘΑΝΕΙΣ
(ΠΑΡΟΙΜΙΑ ΟΡΘΟΔΟΞΩΝ ΜΟΝΑΧΩΝ)**

**ΕΠΙΣΤΟΛΕΣ, ΔΙΔΑΧΕΣ ΚΑΙ ΑΠΟΦΘΕΓΜΑΤΑ ΟΣΙΟΥ ΝΕΚΤΑΡΙΟΥ, ΤΟΥ
ΤΕΛΕΥΤΑΙΟΥ ΣΤΑΡΕΤΣ ΤΗΣ ΟΠΤΙΝΑ (1853-1928)**

ΠΗΓΗ ΖΩΗΣ

Σημείωμα εκδότη

Σε επίσκεψη μας σε Ιερά Μονή μας προσεφέρθη το βιβλίο • Ο Όσιος Νεκτάριος ό τελευταίος στάρετς της Οπτινα, 1853 -Μάιος 1928. ["Νεκρός": δεξ την εξαιρετικά ενδιαφέρουσα βιογραφία του [εδώ](#) (ή καλύτερα διάβασε το βιβλίο)]. Για τον σύγχρονο αυτόν Άγιο της Ορθόδοξου Εκκλησίας της Ρωσίας δεν είχαμε ούτε ακούσει. Διαβάζοντας, τα της-θαυμαστής υψηλής πνευματικής ζωής του, θεωρήσαμε καλόν να κυκλοφορήσει αυτό το ειδικό τεύχος, δανεισμένο από τίς σελίδες 289-325 του αξιόλογου αυτού βιβλίου, πού περιέχει επιστολές, διδασκαλίες και αποφθέγματα του εμπνευσμένου οσίου Γέροντος Νεκταρίου [στάρετς = γέροντας, στα ρωσικά].

Ή Ιερά Μονή ΑΓΙΟΥ ΣΥΜΕΩΝ ΤΟΥ ΝΕΟΥ ΘΕΟΛΟΓΟΥ στον Κάλαμο Αττικής, πού κυκλοφόρησε το βιβλίο, δια του πανασιολογιωτάτου Ηγουμένου αυτής Αρχιμ. Χριστοδούλου, μας έδωσε την ευλογία προς ανατύπωση των τελευταίων σελίδων του ψυχωφελεστάτου αυτού βιβλίου, πού ήδη κατέχετε. Ευχόμενοι να συντελέσει ή μελέτη αυτού του τεύχους στην πνευματική

ωφέλεια των αναγνωστών, με τίς πρεσβείες του Όσιου Νεκταρίου της Όπτινα, οι εκδόσεις «Ορθόδοξος Κυψέλη» το προσφέρουν δωρεάν εις τους ενδιαφερομένους από τα γραφεία τους.
Σπαρτάκου 6 - Συκιές Θεσ/νίκης.
Πληροφορίες στο τηλ. 2310 212659

ΕΠΙΣΤΟΛΕΣ

1. Αγάπη προς τον Θεό

Φιλόθεη δούλη του Θεού Όλγα Μιχαήλοβνα
Μου γράφετε πώς θέλετε να μάθετε για την αγάπη προς τον Θεό. Θέτω λοιπόν υπόψη σας την διδασκαλία των αγίων πατέρων περί του θέματος αυτού:

Θέλεις να μάθεις την αγάπη προς τον Θεό;

Απομακρύνσου από κάθε πράξη, λέξη, σκέψη και αίσθηση απαγορευμένη από τα Ευαγγέλια. Με την έχθρα σου προς την αμαρτία, πού είναι τόσο μισητή στον πανάγιο Θεό, δείξε και απόδειξε την αγάπη σου προς Αυτόν. Τίς αμαρτίες στις οποίες έτυχε να πέσεις λόγω αδυναμίας να τίς θεραπεύεις αμέσως δια της μετανοίας. Άλλα είναι προτιμότερο με την άγρυπνη προσοχή στον εαυτό σου να μην επιτρέπεις στις αμαρτίες να εισχωρούν στην καρδιά σου.

Θέλεις να μάθεις την αγάπη προς τον Θεό; Να μελετάς φιλόπονα τίς εντολές του Κυρίου στα Ευαγγέλια και να προσπαθείς να τίς εκπληρώνεις σε κάθε σου ενέργεια. Προσπάθησε να μεταποιείς τίς αρετές του Ευαγγελίου Σε δικό σου απόκτημα. Είναι φυσικό ό καθένας να εκπληρώνει το θέλημα εκείνου πού αγαπά.

Σάς εύχομαι το έλεος του Θεού και κάθε ευτυχία, και επικαλούμαι για σας την ειρήνη και την ευλογία του Θεού.

Ό αμαρτωλός ιερομόναχος Νεκτάριος 15 Δεκεμβρίου 1921

2. Ευλογημένο το νέο έτος

Αξιότιμη εν Κυρίω Όλγα Μιχαήλοβνα

Έλαβα το γράμμα σας. Σας στέλνω τίς ευχές μου για το νέο έτος και προσεύχομαι να περάσετε και αυτό και όλα τα έτη της ζωής σας ευχαριστώντας τον Θεό, με την σκέψη στην αιωνιότητα και με πράξεις χάριν της αιωνιότητας.

Διώξτε τον εχθρό, τους πειρασμούς του και τίς δαιμονικές σκέψεις πού φέρνει, με την προσευχή «Κύριε Ιησού Χριστέ, Υιέ του Θεού, ελεησόν με την αμαρτωλή». Αυτή ή προσευχή μπορεί να λέγεται σε οποιαδήποτε απασχόληση.

Εύχομαι ό Κύριος να σας προστατεύει απ' όλες τίς παγίδες του εχθρού.

Επικαλούμαι για σας την ειρήνη και την ευλογία του Θεού.

Ό αμαρτωλός Ιερομόναχος Νεκτάριος 18ΐανουρίου 1922.

3. Οι θλίψεις και το έλεος του Θεού

Αξιότιμη εν Κυρίω Σοφία Άλεξάντροβνα

Γνωρίζω τίς θλίψεις σας. Άλλα ή θλίψη στέλνεται πάντα, επειδή δια της προσευχής ό άνθρωπος ελκύει το έλεος του Θεού, το όποιο υπερβαίνει πολλαπλασίως την θλίψη. Πιστεύω πώς ή ταλαιπωρία του συζύγου σας θα λήξει. Να προσεύχεσθε στην αγία Αναστασία και στον απόστολο Πέτρο.

Πείτε στην κόρη σας ότι ή υγεία της ψυχής και του σώματος της εξαρτάται

από την συχνή και αξία μετάληψη των αγίων Μυστηρίων του Χριστού. Είναι καιρός ν' αξιοποιήσει την ζωή της προσφέροντας την σαν δώρο για την δόξα του Θεού. Ή αληθινή μακαριότητα υπάρχει μόνο στην κοινωνία με τον Κύριο, πού κατορθώνεται με την μελέτη και υπακοή στον θείο του λόγο. Μόνο ή πίστη και ή δικαιοσύνη (αρετή) ή ,ή συνεχής προσπάθεια γι' αυτές - και τίς δύο, όχι μόνο την μία - καθώς επίσης ή υποταγή και ή ευχαριστία προς τον Θεό για ό,τιδήποτε μας στέλνει, μας απαλλάσσουν από κάθε αρρώστια, θλίψη και κακουχία και στην θέση τους μας προσφέρουν ειρήνη και χαρά εν Αγίω Πνεύματι. Αυτά τα εύχομαι για σας με το έλεος του Κυρίου μας Ιησού Χριστού. Ο αμαρτωλός ιερομόναχος Νεκτάριος 7 Σεπτεμβρίου 1922.

4. Μακάριοι έστε, όταν ονειδίσωσιν υμάς

Θεοφιλέστατη Σοφία Άλεξάντροβνα

Ή ειρήνη και ή ευλογία του Θεού να είναι με σας και με τον σύζυγο σας (δεν μου γράψατε το όνομά του) και με την κόρη σας Ειρήνη.

Μακάριοι έστε, όταν ονειδίσωσιν υμάς και διώξωσιν και ειπωσιν πάν πονηρόν ρήμα καθ' υμών ψευδόμενοι ένεκεν εμού. Χαίρετε και αγαλλιόσθε, ότι ό μισθός υμών πολός εν τοις ούρανοίς (Είστε μακάριοι, όταν σας χλευάσουν και σας καταδιώξουν και σας κακολογήσουν με ψεύτικες κατηγορίες για χάρη μου. Να χαιρέσθε και ν' αγάλλεσθε, γιατί ό μισθός σας θα είναι μεγάλος στους ουρανούς).

Εύχομαι αυτός ό λόγος του Θεού να είναι παρηγοριά και βέβαιη ελπίδα σας.

Οτιδήποτε επιτρέψει εκείνος, δεχθείτε το με εμπιστοσύνη, διότι το θέλημα του είναι αγαθό και τέλειο. Οί άγιοι Μάρτυρες υπέμειναν τα βασανιστήρια με ελπίδα και ό Κύριος δεν τους ντρόπιασε, αλλά τους δόξασε και δοξάστηκε μέσω αυτών. Τα ίδια λόγια του Σωτήρος προορίζονται για σας, αν ακολουθήσετε τα βήματα τους. Κι αυτό πού είναι το πιο πολύτιμο απ' όλα είναι ή άφραστη χαρά της αιώνιας σωτηρίας, πού θα λάβετε μέσω της χάριτος του μεγάλου Θεού μας και Λυτρωτού, Ιησού Χριστού.

Όσοι εβαπτίσθημεν εις Χριστόν Ιησούν, εις τον θάνατον αυτόν εβαπτίσθημεν, λέει ό άγιος απόστολος Παύλος. Πράγματι δεν πρέπει να έχετε επαφή με κόκκινους Ιερείς.

Ο αμαρτωλός ιερομόναχος Νεκτάριος 23 Ιανουαρίου 1923.

5. Δεν σου ζητείται να σώσεις τους άλλους

Φιλόθεη Όλγα Μιχαήλοβνα

Ή ειρήνη και ή ευλογία του Θεού να είναι μαζί σας. Για να μην χάσετε την ευλογία του Θεού, προσπαθήστε ν' αποκτήσετε την μνήμη του Θεού. Πρέπει να υπακούετε στον λόγο του και στις εντολές του, καθώς λέει ό ίδιος: ό έχων τάς έντολάς μου και τηρών αυτός, εκείνος εστίν ό αγαπών με. Μ' αυτόν τον τρόπο γινόμαστε αληθινοί δούλοι του Θεού και τον υπηρετούμε μ' όλη την καρδιά μας.

Ρωτάτε πώς πρέπει ν' απαντάτε στους άπιστους. Ν' απαντάτε με διάκριση.

Πάντως, το ν' αφυπνίσετε τους ανθρώπους και να τους οδηγήσετε στον Θεό, αυτό δεν είναι δική σας δουλειά- ό Λόγος του Θεού κηρύχθηκε και κηρύσσεται σε όλους. Κατά την επικοινωνία σας με άπιστους συναδέλφους, να συμπεριφέρεστε όπως στους πιστούς. Μην εμπλακείτε όμως σε θρησκευτικές λογομαχίες μ' αυτούς• είναι μάταιο.

Σώστε τον εαυτό σας κι εύχομαι ή ουράνια Βασίλισσα να σας βοηθήσει!

Ο αμαρτωλός ιερομόναχος Νεκτάριος 4 Φεβρουαρίου 1923.

6. Το μονοπάτι της ταπεινώσεως

Εντιμότατη Όλγα Μιχαήλοβνα

Εύχομαι το έλεος του Θεού να είναι μαζί σας! Έλαβα το γράμμα σας. Ρωτάτε ποιο μονοπάτι θα σας οδηγήσει προς τον Θεό. Ακολουθήστε το μονοπάτι της ταπεινώσεως, υπομένοντας ταπεινά τις δύσκολες καταστάσεις της ζωής, δεχόμενη ταπεινά τις αρρώστιες που στέλνονται από τον Κύριο, ελπίζοντας ταπεινά ότι δεν θα σας εγκαταλείψει ο γρήγορος βοηθός, δηλαδή ο γεμάτος αγάπη ουράνιος Πατέρας μας • αρκεί εσείς ταπεινά να προσεύχεσθε για θεία βοήθεια, απαλλαγή από την δειλία και τα αισθήματα απελπισίας με τα όποια ο εχθρός της σωτηρίας μας προσπαθεί να μας ρίξει σε απόγνωση, που είναι ολέθρια για τον άνθρωπο και τον στερεί από την θεία Χάρη και από το έλεος του Θεού.

Το νόημα της χριστιανικής ζωής, κατά τα λόγια του αποστόλου Παύλου, είναι: δοξάσατε δη τον Θεόν εν τω σώματι υμών και εν τω πνεύματί υμών, άτινα εστί του Θεού (δοξάστε λοιπόν τον Θεό με το σώμα σας και με το πνεύμα σας, τα οποία είναι του Θεού). Τυπώνοντας λοιπόν αυτά τα άγια λόγια στις ψυχές και τις καρδιές μας, πρέπει να προσέχουμε, ώστε οι εσωτερικές διαθέσεις και πράξεις μας να υπηρετούν την δόξα του Θεού και την ηθική εξύψωση των άλλων ανθρώπων.

Όταν προσεύχεσθε προς τους αγίους, παρακαλέστε τους να πρεσβεύουν ενώπιον του Θεού, ώστε ν' ανακουφίζεται ή σωματική σας αδυναμία- να στρέφεστε κυρίως προς τους αγίους που ή καρδιά σας ευλαβείται περισσότερο.

Εύχομαι ο Κύριος να σας προστατεύει! Επικαλούμαι για σας την ειρήνη και την ευλογία του.

Ο αμαρτωλός ιερομόναχος Νεκτάριος 5 Μαρτίου 1925

7. Συζυγική Ζωή

Αληθώς Χριστός Ανέστη, εντιμότατη Μαρία Μιχαήλοβνα.

Το έλεος του Θεού να είναι μαζί σας!

Έλαβα όλα σας τα γράμματα και τα χρήματα, για τα όποια σας ευχαριστώ θερμώς. Σας ευχαριστώ επίσης που μου στείλατε τις ευχές σας για την λαμπρή εορτή της Αναστάσεως του Χριστού και σας αντιχαιρετώ για την αγία Πεντηκοστή, ευχόμενος να είστε καλά σωματικώς και ψυχικώς.

Μου είναι ευχάριστο να πληροφορούμαι πώς έχετε καλή υγεία και ευτυχία και συνεχίζετε να ζείτε αρκετά καλά με τον σύζυγο σας. Εύχομαι ο Κύριος να σας ενισχύει, ώστε τίποτε να μην διαταράξει την ειρηνική ζωή μεταξύ σας. Να προσεύχεσθε γι' αυτό κάθε μέρα. Καταπολεμήστε τις υποψίες κατά του συζύγου σας. Τέτοιοι λογισμοί, που πολλές φορές είναι αβάσιμοι, το μόνο που κάνουν είναι να καταστρέφουν την ειρήνη της ψυχής και να αναστατώνουν τον νου. Να πολεμήσετε επίσης κι όλες τις άλλες αδυναμίες που αναφέρετε στο γράμμα σας. Η προσευχή μας έχει χαριστεί από τον Θεό, για να μας βοηθήσει σ' αυτή την μάχη. Όλα τα προβλήματα να τα λύνετε με προσευχή. Όσον άφορα το πώς να μάθετε να προσεύχεσθε, διαβάστε σχετικά στα έργα του επισκόπου Ιγνατίου Μπριαντσιανίνωφ. Εκεί όλα εξηγούνται απλά και σωστά. Θα βρείτε λοιπόν τι είδους προσευχή χρειάζεται στην κατάσταση σας και στην ψυχική σας διάθεση.

Σ' ένα από τα γράμματα σας, μεταξύ άλλων, ρωτάτε τι πρέπει να κάνετε, όταν ο σύζυγος σας απαιτεί συζυγικές σχέσεις σε μέρες που δεν επιτρέπεται. Η απαίτηση αυτή είναι παράβαση του καθιερωμένου κανόνος της Εκκλησίας. Εάν, μετά την υπενθύμιση στον σύζυγο σας γι' αυτόν τον κανόνα, επιμένει στην απαίτηση του, τότε, προτιμώντας το μικρότερο κακό, πρέπει να υποχωρήσετε για να αποφύγετε το μεγαλύτερο κακό, που είναι να πάει ο

σύζυγος σας με άλλες γυναίκες και να πέσει σε μοιχεία. Εσείς βέβαια από την πλευρά σας πρέπει να το πείτε στον πνευματικό σας πατέρα κατά την εξομολόγηση,

ότι δηλαδή, παρά την θέληση σας, χρειάστηκε να παραβιάσετε τις γιορτινές ή άλλες ημέρες στην συζυγική σας ζωή. Επικαλούμαι για σας την ευλογία του Θεού.

Ο αμαρτωλός ιερομόναχος Νεκτάριος 12 Μαΐου 1926.

8. Ευχές, ευχαριστίες, νουθεσίες Α'

Εντιμότατη Μαρία Μιχαήλοβνα

Το έλεος του Θεού να είναι μαζί σας! Έλαβα τα γράμματα και το μικρό δέμα, για το οποίο σας εκφράζω τις ευχαριστίες μου. Ο Κύριος να σας σώσει πού ενδιαφέρεστε για μένα. Είναι ευλογημένο να έρθετε εδώ με τον σύζυγο σας και την αδελφή σας. Αφήστε την μάτιουσκα Δαρεία να ζησει μαζί σας όσον καιρό δεν θα ενοχληθεί ο σύζυγος σας. Πρέπει να πραγματοποιήσετε το τάμα σας για το προσκύνημα στο μοναστήρι του Σαρώφ. Μπορείτε να βοηθήσετε την αδελφή σας Άννα Μιχαήλοβνα να εγκατασταθεί στην Πετρούπολη• ίσως ο Θεός ευλογήσει να βρεθεί κάποιος μέρος. Δεν πρέπει να την πάρετε στο δικό σας διαμέρισμα- ας μείνει κάπου αλλού. Στέλνω τις ευλογίες του Θεού στην δεσποινίδα Ναταλία και ή συμβουλή μου γι' αυτήν είναι να σπουδάσει στην τεχνική σχολή. Έχετε τις ευχές μου κι εσείς κι ο Αλέξανδρος Πέτροβιτς για τον καινούργιο χρόνο. Εύχομαι να υπάρχει ειρήνη και αρμονία μεταξύ σας κι επικαλούμαι το έλεος και την ευλογία του Θεού για σας και τον σύζυγο σας. Ο αμαρτωλός Ιερομόναχος Νεκτάριος 15 Ιανουαρίου 1927.

9. Ευχές, ευχαριστίες, νουθεσίες Β'

Αληθώς Χριστός Ανέστη, εντιμότατοι Αλέξανδρε Πέτροβιτς και Μαρία Μιχαήλοβνα.

Σας ευχαριστώ για τις αναστάσιμες ευχές και το πασχαλινό δώρο σας. Ο Κύριος να σας σώσει! Αντεύχομαι για την γιορτή της Πεντηκοστής, πλούσιο το έλεος του Θεού. Έλαβα όλα τα γράμματα σας. Την απάντηση στις ερωτήσεις πού μου θέσατε θα την αναβάλω μέχρι πού να έχουμε κάποια προσωπική συνάντηση, εάν το ευλογήσει ο Θεός. Δώστε την ευλογία του Θεού στην μητέρα σας, δούλη του Θεού Άννα, και τις ευχαριστίες μου για τα χρήματα πού μου έστειλε. Σε απάντηση στην ερώτηση της πέστε της με την ευλογία του Θεού να ζησει εκεί πού περνάει καλά. Να διαβιβάσετε στις δεσποινίδες Ναταλία και Τατιάνα (Μορόζοβα) τις ευλογίες του Θεού και τις ευχαριστίες μου για τις ευχές πού μου έστειλαν για την γιορτή της Αναστάσεως του Χριστού. Στην ερώτηση, που και σε ποιο αναλόγιο να ψέλνει ή πρώτη, ζητείστε μian απάντηση από τον π. Νίκωνα. Όσον αφορά το ταξίδι τους σε μας, ας αποφασίσουν οι ίδιες. Ο Θεός να ευλογήσει την δεσποινίδα Τατιάνα, ώστε να έρχεται να σας βλέπει τότε ,τότε για ψυχωφελείς συνομιλίες, εάν αυτό δεν είναι επιβάρυνση για σας.

Τίς ευλογίες του Θεού και ειρήνη σε σας.

Ο αμαρτωλός Ιερομόναχος Νεκτάριος 26 Απριλίου 1927.

10. Συμβουλές για την υγεία

Προς την Νίνα Βλαντιμίροβνα

Ευχαριστώ για τους χαιρετισμούς σου και τις καλές προθέσεις σου. Σου δίνω εντολή να προσέχεις την υγεία σου και να μην αγνοείς ότι κατά την ψυχρή εποχή του έτους δεν πρέπει να φοράς καλοκαιρινά, αλλά είναι απαραίτητο να ντύνεσαι ζεστά, ακόμη κι αν σου είναι άβολο. Να, λοιπόν, πού στην αρχή του

νέου έτους σου δίνω ένα μάθημα ζωής, δηλαδή να μην παραμελείς τον εαυτό σου, αλλά να ζεις με διάκριση και μέτρο. Αυτό θα είναι προς όφελος σου και θα έχεις ειρήνη. Έχεις ευλογία να πάρεις από τον γιατρό ένα πιστοποιητικό ασθενείας για μια εβδομάδα, ώστε ν' αναπαυθείς και ν' αποκτήσεις καλή διάθεση. Εάν θέλεις, έλα κατά την διάρκεια των σχολικών διακοπών εδώ σε μας, στο Χόλμισι. 'Αλλά πριν απ' αυτό, σου στέλνω τίς καλύτερες ειλικρινείς κι εγκάρδιες ευχές μου.

Ιερομόναχος Νεκτάριος.

11. Οί ασθένειες του σώματος ωφελούν την ψυχή

Αγαπητή εν Κυρίω

Σ' ευχαριστώ για τίς εόρτιες ευχές σου.

Ίσως είναι καλύτερα πού δεν πρόλαβα να σου απαντήσω νωρίτερα, διότι το να έρθεις εδώ να με επισκεφθείς ήταν μεν δυνατόν από την πλευρά μου, θα ήταν όμως δύσκολο ακόμη και για ένα υγιή άνθρωπο λόγω των μεγάλων προβλημάτων πού παρουσιάζει ή διαδρομή μέχρις εδώ, πόσο μάλλον για κάποιον εξασθενημένο από την αρρώστια. Ίσως λοιπόν είναι καλύτερο να μείνεις λίγο ακόμη στο σπίτι, ώσπου να συνέλθεις. Σύμφωνα με την γνώμη των ιατρών, ό τύφος αναζωογονεί τον οργανισμό• εσύ κι εγώ όμως ξέρουμε πώς κάθε αρρώστια επιδρά ωφέλιμα στην ψυχή. Πρέπει λοιπόν ν' αυξήσεις την επικοινωνία σου με τον Κύριο, και σ' αυτό θα σε υποβοηθεί ή αδυναμία του σώματος. Έχω προσευχηθεί για όλους σας. Μην παρασύρεσαι από το αμέτρητο πλήθος των πειρασμών της εποχής μας. Το να ξεχνάμε την πανταχού παρουσία του Θεού έχει ολέθριες συνέπειες στην ζωή μας. Υπάρχει μόνο ένας τρόπος ν' αποφεύγεις αυτήν την επιβλαβή «αμνησία», κι αυτός είναι ή μετάνοια.

Μακάριοι είναι εκείνοι πού δεν αμέλησαν να μετανοήσουν έστω και την ενδέκατη ώρα! Έτσι βγήκαν κερδισμένοι υποτάσσοντας την λογική τους στην υπακοή της πίστεως.

Εκλιπαρώ το έλεος του Θεού για σένα με τίς πρεσβείες της Παναγίας μας και επικαλούμαι την ευλογία του Κυρίου για όλους σας.

Ιερομόναχος Νεκτάριος

ΔΙΔΑΧΕΣ ΚΑΙ ΑΠΟΦΘΕΓΜΑΤΑ

Ό μοναχός Αγαπητός (Τάουμπε) έχει γράψει πώς οί ομιλίες και συνομιλίες του π. Νεκταρίου ήταν καλύτερες και από των καθηγητών του πανεπιστημίου• έξυπνες, διδακτικές, πανηγυρικές, με φαντασία και παραδείγματα μοναδικού πνευματικού περιεχομένου. Χρησιμοποιούσε τα αγιογραφικά χωρία και τα αγιοπατερικά αποφθέγματα με εύστοχο τρόπο και σαφήνεια. Ποτέ δεν έλεγε κάτι ανώφελο. Τα λόγια του ήταν φωτισμένα και απλά, συγχρόνως όμως πλούσια σε περιεχόμενο και με πολύ βάθος• έμοιαζαν σαν να μην προέρχονται απ' αυτόν, άλλ' από τον ουρανό. Η πνευματικότητα τους δεν γινόταν πάντα και απ' όλους αντιληπτή. Οί διδασκαλίες του, ακόμη και τα πιο απλά λόγια του, απάρτιζαν μια πνευματική αλυσίδα από άορατους πολύτιμους λίθους, πού μπορούσαν να είναι αφορμή ψυχωφελών σκέψεων για ένα ολόκληρο χρόνο. Όλες οί διδαχές του αφομοιώνονταν εύκολα και παρέμεναν χαραγμένες στον νου των ακροατών του. Οί περιγραφές του για την ζωή στην Οπτινα ήταν ανεξάντλητες . Συχνά μιλούσε για τους ξακουστούς Γέροντες, τους σοφούς Ηγουμένους και τους ευλαβείς Προϊσταμένους της Σκήτης. Το έκανε από εσωτερική ανάγκη, δηλαδή από σεβασμό κι ευγνωμοσύνη προς αυτούς.

Ο άγιος σε μεγάλη ηλικία

Α . ΠΡΟΣΕΥΧΗ

Ο στάρετς Νεκτάριος αγαπούσε να μιλάει συχνά για την προσευχή. Έλεγε συνήθως

α' . Σύμφωνα με τον Λόγο του Θεού, όλα τα ανομήματα καθαρίζονται δια της προσευχής.

β' . Η ψυχή δεν μπορεί να συμφιλιωθεί με τα δεινά της παρούσης ζωής και παρηγορείται μόνο με την προσευχή.

γ' . Χωρίς την προσευχή ή ψυχή είναι νεκρή για την θεία Χάρη.

δ' . Όταν είσαι λυπημένος, αποθαρρυσμένος και βρίσκεσαι μέσα σε μεγάλους πειρασμούς, να επαναλαμβάνεις μόνο αυτά τα λόγια: **«Ω Κύριε, βοήθησε, ελέησε και σώσε τον δούλο σου!»**.

ε' . Ότι κι αν κάνεις, ή κάθεται ή περπατάς ή εργάζεσαι, να λες πάντα με την καρδιά σου: **«Κύριε ελεησόν»!** Όταν παρουσιάζονται βάσανα και δεν έχεις δύναμη να τα υποφέρεις, τότε να στρέφεις με όλη σου την καρδιά προς τον Κύριο, προς την Θεομήτορα, προς τον άγιο Νικόλαο, προς τον Άγιο του οποίου έχεις το όνομα και θ' ανακουφισθείς από τα βάσανα.

στ' . Γράφει ή Αλεξάνδρα Κοντσεβίτς:

Συχνά διαβάζω το θεοτόκιο της έκτης ώρας • **Ότι ουκ εχομεν παρρησίαν διά τα πολλά ημών αμαρτήματα**"... Πιστεύω λοιπόν ότι στα πολλά μας αμαρτήματα οφείλονται οί λύπες μας. Ο Στάρετς με συμβούλευε να λέω κάθε φορά πού μου παρουσιάζονται πάσης φύσεως αποτυχίες και θλίψεις • **«Ω Κύριε, ξέρω ότι υπομένω αυτό πού μου αρμόζει και πάσχω αυτό πού μου αξίζει. Άλλα Σύ, κατά το έλεος και την ευσπλαχνία Σου, συγχώρεσε με και ελέησε με»**. Και αυτό να το επαναλαμβάνω μέχρι να αισθανθώ ειρήνη στην ψυχή μου.

ζ'. Υπάρχουν άνθρωποι οί οποίοι ποτέ δεν στρέφονται προς τον Θεό και ποτέ δεν προσεύχονται. Και ξαφνικά ή ψυχή τους αισθάνεται μελαγχολία, το πνεύμα τους ανησυχία και ή καρδιά τους θλίψη. Τότε συνειδητοποιούν ότι σε μια τέτοια δυστυχία, κανείς άνθρωπος δεν μπορεί να τους βοηθήσει. Για αυτό στρέφονται προς τον Θεό και μ' ένα βαθύ αναστεναγμό λένε: **«Κύριε, ελέησε με!»**. Και ό Κύριος τους ακούει, αν και στην αρχή ό άνθρωπος μόλις πού αισθάνεται την θεία Χάρη. Αργότερα, την αισθάνεται όλο και περισσότερο και νιώθει ανακούφιση.

η'. **Μιαν άλλη φορά δίδασκε: Οι δοκιμασίες του Ιώβ είναι νόμος για κάθε άνθρωπο. Όταν είναι πλούσιος, επιφανής κι επιτυχημένος, ό Θεός δεν συνομιλεί μαζί του. Όταν είναι πάνω σ' ένα σωρό κοπριά, εγκαταλελειμμένος απ' όλους, τότε εμφανίζεται ό Θεός και συνομιλεί μαζί του και αυτός μόνο ακούει και κράζει: «Κύριε, ελέησε με»!**

θ'. Μια γυναίκα είπε στον στάρετς Νεκτάριο: «Μπάτιουσκα, οργίζομαι πολύ». Εκείνος απάντησε: «Μόλις αισθανθείς τον εαυτό σου εξοργισμένο, άρχισε να λες συνεχώς το **"Κύριε, ελέησον"**. Οτιδήποτε κακό και δυσάρεστο μπορεί να εξαλειφθεί με την προσευχή.

ι'. Όταν κάποτε ή Αλεξάνδρα Κοντσέβιτς τον ρώτησε πώς να προσεύχεται, ό Γέροντας έκανε αργά τον σταυρό του, έπειτα έσκυψε βαθιά, ώσπου άγγιξε το έδαφος με τα χέρια του και είπε: **«Έτσι να προσεύχεσθε, δηλαδή να συμμετέχει και το σώμα στην προσευχή. Αυτό σημαίνει να προσεύχεσθε με προσκυνήματα από την μέση και πάνω και με προσκυνήματα όλου του σώματος έως την γη. Αν, συμμετέχουν ψυχή και σώμα στην προσευχή, τότε ό Κύριος θα στείλει πλούσια την χάρη του, για να σας βοηθήσει και θα κατοικήσει ό ίδιος μέσα στην καρδιά σας, ή οποία θα πλημμυρίσει από μεγάλη χαρά και αγαλλίαση και καμιά θλίψη δεν θα έχει την δύναμη να την διαταράξει»**.

ία'. Κάποτε πάλι συμβούλεψε: Να προσεύχεσθε απλά: **«Ω, Κύριε, δώσε μου την χάρη Σου!»**. Ένα σύννεφο από λύπες και βάσανα μπορεί να έρθει εναντίον σας, αλλά εσείς μόνο να προσεύχεσθε, **«Ω, Κύριε, δώσε μου την χάρη Σου!»**, και ό Κύριος θ' απομακρύνει την θύελλα.

ιβ'. Μια φορά τον ρώτησαν πώς να προσεύχονται για όσους δεν ήταν γνωστό αν ζουν ή όχι: Δεν θα σφάλλετε, απάντησε, αν προσεύχεσθε γι' αυτούς σαν να είναι ζωντανοί, αφού ενώπιον του Θεού όλοι είναι ζωντανοί. Όλοι, εκτός από τους αιρετικούς και τους αποστάτες. Αυτοί είναι οι πραγματικά νεκροί και, αν θέλετε, μπορείτε να τους θυμάστε σαν κάτι νεκρό.

ιγ'. Για τον εξάψαλμο έλεγε: Ό εξάψαλμος δεν πρέπει να διαβάζεται σαν κάθισμα, αλλά σαν προσευχή. Το νόημα του εξάψαλμου είναι πολύ βαθύ, είναι ή προσευχή του Υιού στον Θεό-Πατέρα.

ιδ'. Κάποτε ή Ν. Παυλόβιτς είπε στον Γέροντα ότι μερικές φορές αισθανόταν φόβο, συχνά χωρίς λόγο. Ό στάρετς Νεκτάριος της είπε: Απλώς σταύρωσε τα χέρια σου στο στήθος σου κι επανάλαβε τρεις φορές, «Θεοτόκε Παρθένε, χείρε κεχαριτωμένη Μαρία...» και θα περάσει. Κι έτσι γινόταν.

ιέ'. Κάποτε, ένας γέρος άμαξας πού ονομαζόταν Τιμόθεος, γονάτισε μπροστά στον Στάρετς με το πρόσωπο αλλοιωμένο από πίστη, μετάνοια κι ελπίδα.

- Μπάτιουσκα, είπε, δώσε μου πνευματική καθοδήγηση, ώστε ή δική σου φλόγα να θερμάνει την παγωμένη ψυχή μου, για να αναζωπυρωθεί και να βαδίζει με θερμό ζήλο στον ουράνιο δρόμο.

Και μετά απ' αυτήν την χαριτωμένη κι ευλαβική παράκληση πρόσθεσε απλά:

- Μπάτιουσκα, δεν έχω δάκρυα.

Και ό Γέροντας μ' ένα υπέροχο χαμόγελο έσκυψε προς αυτόν και είπε:

- Δεν πειράζει, κλαίει ή ψυχή σου κι αυτά τα δάκρυα είναι πιο πολύτιμα από τα σωματικά.

ιστ'. Μιαν άλλη φορά ό Γέροντας είπε: 'Η πολυλογία βλάπτει την προσευχή, καθώς βεβαιώνει ό λόγος του Θεού. Το σπουδαιότερο στην προσευχή είναι ή αγάπη και ό ζήλος προς τον Θεό. Μετά πρόσθεσε πώς είναι καλύτερο να λέμε μια προσευχή την ημέρα αλλά με προσοχή και την άλλη μέρα άλλη και πάλι με συγκέντρωση και προσοχή, παρά να λέμε πολλές συγχρόνως χωρίς προσοχή κι ευλάβεια. Αυτό δεν σημαίνει ότι ό Γέροντας περιόριζε τίς προσευχές ή τον καθημερινό κανόνα σε μια προσευχή μόνο. Αναφερόταν στις δυνατότητες των αρχαρίων, πού μπορούσαν να συγκεντρώνουν τον νου τους μόνο σε μια προσευχή κι έλεγαν τίς άλλες με διάσπαση του νου.

ιζ'. Έδινε αυστηρή εντολή στους μαθητάς του, να μην επιδίδονται συστηματικά στην προσευχή του Ιησού από μόνοι τους, δηλαδή χωρίς οδηγό. Κι εξηγούσε:

- 'Η εργασία της ευχής στην αρχή είναι πολύ δύσκολη κι επίπονη, με πολλές θλίψεις.

ιη'. Έλεγε ό π. Πέτρος, ό υποτακτικός του γέροντος Νεκταρίου, ότι ό Στάρετς, πού αγαπούσε ιδιαιτέρως την Παναγία, προέτρεπε πάντοτε όλους να διαβάζουν τον Ακάθιστο Ύμνο.

ιθ'. 'Η Ναταλία Β. θυμάται πώς ό στάρετς Νεκτάριος .έλεγε:

- Προσευχήσου και ή προσευχή θα σε διδάξει τα πάντα.

Ό ίδιος ήταν εργάτης της ευχής του Ιησού, του άρεσε πάρα πολύ να μιλάει γι' αυτήν και μου τόνιζε:

- Αυτή είναι ή εντολή μου σε σένα• πάντοτε, παντού και κατά την διάρκεια κάθε δραστηριότητας να λες, «**Κύριε, Ιησού Χριστέ, Υιέ του Θεού, ελέησον με την αμαρτωλή**».

κ'. Σύμφωνα με τίς αναμνήσεις των πνευματικών τέκνων του, ό Γέροντας προσευχόταν με παιδική πίστη και απλότητα, υψώνοντας μερικές φορές τα χέρια του προς τίς εικόνες. Όταν έλεγε το "Πάτερ ημών", ή απαλότητα και ή απλότητα στον τόνο της φωνής του ήταν κάτι το εκπληκτικό. Σαν να ήταν ό Κύριος εκεί, ακριβώς δίπλα του, και ό Άγιος να συνομιλούσε μαζί του.

Όταν αργεί ή απάντηση στις προσευχές μας

κα'. **Ό στάρετς Νεκτάριος έλεγε ότι είναι πολύ ωφέλιμο για μας, όταν ό Κύριος επί μεγάλο χρονικό διάστημα δεν εισακούει τίς προσευχές μας. Εμείς πρέπει μόνο να συνεχίσουμε να προσευχόμαστε και να μην απελπιζόμαστε. 'Η προσευχή είναι πνευματικό κεφάλαιο• όσο**

περισσότερο μένει το κεφάλαιο στην τράπεζα, τόσο πιο πολύ τόκο θα φέρει. Ο Θεός θα στείλει το έλεος του, όταν θα είναι ευάρεστο σ' Αυτόν κι όταν θα είμαστε έτοιμοι να το δεχθούμε προς όφελος μας. Αν έχουμε υπερβολική ανάγκη από κάτι, τότε πρέπει να προσευχηθούμε δύο ή τρεις φορές. Κι όταν ο Θεός μας το δώσει, να τον ευχαριστήσουμε για την εκπλήρωση του αιτήματος μας. Μερικές φορές μπορεί να χρειαστεί ένας χρόνος για να εκπληρώσει ο Θεός κάποιο αίτημα μας. Πρέπει να έχουμε ως παράδειγμα τους αγίους Ιωακείμ και Άννα. Σ' όλη τους την ζωή προσεύχονταν και δεν απελπίζονταν, αλλά ήταν γεμάτοι ελπίδα• και τι παρηγοριά τους έστειλε ο Κύριος!

Ο ατομικός κανόνας

κβ'. Γράφει η μοναχή Νεκταρία (Κοντσέβιτς): Ο Γέροντας μου είχε βάλει να κάνω κανόνα στο κελί μου• να λέω 30 φορές **"Κύριε, Ιησού Χριστέ, Υιέ του Θεού, ελέησόν με την αμαρτωλή"**, 10 φορές το **"Υπεραγία Θεοτόκε, σώσον με"**, 10 φορές το **"Άγιε άγγελε φύλακα μου, πρέσβευε στον Θεό για μένα"** και 10 φορές το **"Άγιοι Πάντες πρεσβεύσατε υπέρ εμού"**. Και πρόσθεσε: **«Καθώς θα λες "Άγιοι Πάντες πρεσβεύσατε υπέρ εμού", όλοι οί Άγιοι στον Παράδεισο θα λένε "Κύριε ελεησόν" και θα είναι αυτό ένα κέρδος για σένα»**. Τώρα κάθε φορά πού λέω **"Άγιοι Πάντες πρεσβεύσατε υπέρ εμού"**, αναλογίζομαι πώς όλοι μαζί οί Άγιοι στον Παράδεισο γονατίζουν μπροστά στον θρόνο του Θεού και λένε **"Κύριε ελεησόν"**.

Ευχαριστία, δοξολογία

κγ'. Υπενθύμιζε επανειλημμένως στα πνευματικά του τέκνα να ευχαριστούν τον Κύριο για όλα τα ελέη του. Σαν παράδειγμα ειλικρινούς ευγνωμοσύνης ανέφερε τον όσιο Ελεάζαρ της Σκήτης του Ανζέρσκ: Ο Όσιος αυτός βγήκε μια νύχτα στον εξώστη του κελιού του και ατενίζοντας την ομορφιά και την γαλήνη της φύσεως της Σκήτης του Ανζέρσκ, πού τον περιέβαλλε, αισθάνθηκε συγκίνηση μέχρι του σημείου να δακρύσει. Και μέσα από την καρδιά του πού πλημμύρισε από θεία αγάπη, βγήκε ένας βαθύς αναστεναγμός: **«"Ω Κύριε, τι ομορφιά είναι αυτή πού έχεις δημιουργήσει για μας! Με τι μέσα και τι τρόπους μπορώ εγώ, ένα αξιοκαταφρόνητο σκουλήκι, να σ' ευχαριστήσω για όλα τα μεγάλα και πλούσια ελέη πού μου έχεις δώσει;»**.

Η δύναμη του αναστεναγμού και η προσευχή του οσίου άνοιξαν τους ουρανούς και μπροστά στα μάτια της ψυχής του εμφανίστηκαν μυριάδες Άγγελοι φωτεινοί, πού έψαλλαν την μεγάλη αγγελική δοξολογία **"Δόξα εν ύψιστοις Θεώ και επί γης ειρήνη εν ανθρώποις ευδοκία"**, ενώ μια άορατη φωνή είπε στον Όσιο:

-Και συ επίσης, Ελεάζαρ, να ευχαριστείς τον Πλάστη και Δημιουργό σου μ' αυτά τα λόγια της δοξολογίας.

Και ο στάρετς Νεκτάριος υπογράμμισε αναστενάζοντας:

- Ή σημερινή γενιά έχει σταματήσει ν' απευθύνει ευχαριστήριες προσευχές προς τον Κύριο, και περιορίζεται να του απευθύνει συνεχώς μόνο αιτήματα σαν τον αχάριστο ζητιάνο.

Β'. ΛΕΙΤΟΥΡΓΙΑ - ΘΕΙΑ ΜΕΤΑΛΗΨΗ

α'. Ο στάρετς Νεκτάριος μιλούσε συχνά για την μεγάλη δύναμη των

εκκλησιαστικών προσευχών και τις θείες Λειτουργίες.

- Δεν είναι ανάγκη να ζητάει κανείς αλλά θαύματα, έλεγε. Έχουμε ένα διαρκές θαύμα, την θεία Λειτουργία. Αυτό είναι το μεγαλύτερο θαύμα και πρέπει κανείς να υποκλιθεί μπροστά του και να μετέχει σ' αυτό.

β'. Όταν μια από τις πνευματικές του θυγατέρες χρειάστηκε ν' απομακρυνθεί από κοντά του για κάποιο διάστημα, ή φίλη της είπε στον γέροντα Νεκτάριο:

-Είναι τόσο μόνη!

- 'Αλλά κοινωνεί των Άχραντων Μυστηρίων; Ρώτησε ο Γέροντας.

- Ναι, απάντησε.

- Τότε δεν είναι μόνη της! βεβαίωσε ο Στάρετς.

γ'. Όταν, ο στάρετς Νεκτάριος προετοίμαζε τα πνευματικά του τέκνα για την θεία Μετάληψη, ήταν Ιδιαίτερα αυστηρός• εκτός από κάποιες άλλες πνευματικές προετοιμασίες απαιτούσε να διαβάσουν μέχρι τέλους Όλο τον κανόνα της θείας Μεταλήψεως. Για το ίδιο θέμα είπε κάποτε σε μια πνευματική θυγατέρα του:

- Ποτέ μην τολμήσεις να λάβεις την θεία Κοινωνία, χωρίς προηγουμένως να εξομολογηθείς.

Διηγόταν μάλιστα πώς ένας Ιερομόναχος της Όπτινα φανερώθηκε μετά τον θάνατο του σ' αυτόν και του είπε πώς είχε απαλλαγεί από τα τελώνια, επειδή τελούσε πάντα την θεία Λειτουργία έχοντας ειρηνικές σχέσεις με όλους και αφού προηγουμένως είχε διαβάσει ολόκληρη την ακολουθία της θείας Μεταλήψεως.

δ'. Έλεγε επίσης: Όταν προετοιμάζεσαι για την θεία Μετάληψη, δεν χρειάζεται να λες πολλά λόγια στην προσευχή σου, αλλά να προσεύχεσαι εκ βαθέων ή δύναμη της προσευχής δεν βρίσκεται στα πολλά λόγια, αλλά στους εκ βαθέων και ειλικρινείς αναστεναγμούς.

ε'. Ο στάρετς Νεκτάριος συμβούλευε: Την ημέρα πού έλαβες την θεία Κοινωνία να την περνάς ψυχωφελώς. Μη βιαστείς να πέσεις "με τα μούτρα" στην δουλειά• απάλλαξε τον εαυτό σου από βιοτικές μέριμνες μέχρι το μεσημέρι, διάβαζε την Αγία Γραφή και προσεύχου μ' ευγνωμοσύνη προς τον Κύριο.

στ'. Όταν ή ψυχή σου είναι ανήσυχη και δεν ξέρεις τι να κάνεις, προσευχήσου και προετοιμάσου για την θεία Κοινωνία με αληθινή πίστη και ευλάβεια.

1. Κανόνας της θείας Μεταλήψεως για την ρωσική παράδοση είναι εκτός της γνωστής σε μας ακολουθίας της θείας Μεταλήψεως και ό ικετήριος κανόνας στον Κύριον ημών Ιησούν Χριστόν, ή μικρή Παράκληση, οι Χαιρετισμοί της Θεοτόκου και ό κανόνας στον Φύλακα Άγγελο. Αυτήν την παράδοση ακολουθεί μέχρι σήμερα ή Όπτινα και αυτήν πιθανόν ό στάρετς Νεκτάριος ζητούσε από τα πνευματικά του τέκνα.

Γ. ΑΚΤΙΣΤΟ ΘΕΙΟ ΦΩΣ

α'. Ο στάρετς Νεκτάριος μίλησε κάποτε για το άκτιστο θαβώριο φως:

- "Αν φανερωθεί εδώ μέσα αυτό το θείο φως, είπε, τα πάντα θα πλημμυρίσουν από αυτό. Και δείχνοντας με το χέρι του είπε: θ' ακτινοβολήσει, και πίσω από τον καθρέφτη και κάτω από τον καναπέ και κάθε χαραμάδα στο τραπέζι θα γίνει κι αυτή φωτεινή. Σ' αυτό το φως δεν υπάρχουν σκιές. Ακόμη και ή οροφή και οί τοίχοι θα εξαφανιστούν, θα γίνουν φως. Τα πάντα θα είναι ολοφώτεινα. Ήρθε ό καιρός πού πρέπει οί άνθρωποι να πληροφορηθούν γι' αυτό το άκτιστο φως!...

β'. Τρία χρόνια νωρίτερα, ο Γέροντας είχε δώσει ευλογία στον Λέο Μπρούνι να ζωγραφίσει μια εικόνα της Μεταμορφώσεως, για να σταλεί στην Γερμανία, λέγοντας:

- Η εικόνα σου θα πρέπει να επηρεάζει πρώτα το μυαλό και μετά την καρδιά. Ο Λέο ζωγράφησε μια θαυμάσια εικόνα. Προσπάθησε όμως ν' απεικονίσει την ακτινοβολία του θαβωρίου φωτός με την αντιθετική παρουσία μερικών μαύρων δέντρων σε πρώτο πλάνο. Βλέποντας τα ο Γέροντας του έδωσε εντολή να τα σβήσει, επειδή τίποτε δεν έπρεπε να σκιάζει την ακτινοβόλο παρουσίαση του Ακτίστου φωτός. Και ο Λέο τα έσβησε κλαίγοντας. Τότε ο Στάρετς δεν εξήγησε τίποτε περισσότερο για το άκτιστο φως του Θαβώρ. Μόνο μετά τρία χρόνια άρχισε να μιλάει γι' αυτό. Περιέγραψε μια ομορφιά που δεν είναι ορατή με φυσική δράση. Το πρόσωπο του ήταν τόσο λαμπερό και όμορφο κατά την διάρκεια αυτών των συζητήσεων, που κανείς δεν τολμούσε να τον κοιτάξει. Όσοι τον άκουγαν, είχαν την αίσθηση πως κάθε λεπτό, εκείνο το θαυμαστό φως θα μπορούσε ν' αστράψει μπροστά τους.

γ'. Ο π. Αδριανός Ριμαρένκο, όταν του ζητήθηκε να σκιαγραφήσει την προσωπικότητα του μεγάλου γέροντος Νεκταρίου, αρνήθηκε λέγοντας:

- Φοβάμαι να σκιαγραφήσω μια τέτοια μεγάλη μορφή, που για μας ήταν ή εικόνα του Ακτίστου φωτός!... Θυμάμαι με δέος μια επίσκεψη μου στον Στάρετς: Μου είπε να προετοιμασθώ για εξομολόγηση και μου υπέδειξε να διαβάσω το ευαγγέλιο. Στάθηκα μπροστά στο αναλόγιο κι άρχισα να διαβάζω μεγαλοφώνως. Εκείνος αποσύρθηκε στο κελί του και φαίνεται πως προσευχόταν. Η πόρτα ήτανμισάνοιχτη. Όταν εγώ τελείωσα την ανάγνωση, έστρεψα το βλέμμα μου προς τηνμισάνοιχτη πόρτα και το θέαμα που αντίκρισα μ' έκανε να φωνάξω δυνατά. Ο Γέροντας φλεγόταν όλος• ήταν περικυκλωμένος από ένα λαμπερό εκτυφλωτικό φως, μια πιθαμή πλατύ!... Αυτό το υπερφυσικό γεγονός φαίνεται πως συνέβη την ώρα που προσευχόταν, όσο εγώ διάβαζα το ευαγγέλιο. Μόλις όμως αναφώνησα γεμάτος θαυμασμό και κατάπληξη, τα πάντα εξαφανίσθηκαν. Ο Θεός μ' αξίωσε να δω με τα ίδια μου τα μάτια αυτό το θαυμαστό φαινόμενο, με σκοπό να μ' ενδυναμώσει για τις επερχόμενες δοκιμασίες, στις οποίες θα με υπέβαλλε ο Στάρετς...

Α. ΑΓΙΑ ΓΡΑΦΗ ΚΑΙ ΠΑΤΕΡΕΣ

α'. Η Ναταλία Β. έλεγε: «Μου άρεσε ν' ακούω τον Γέροντα να διηγείται• μερικές φορές με δίδασκε με παραβολές, άλλοτε με τις διδασκαλίες των αγίων Πατέρων και άλλοτε με τους βίους των οσίων γυναικών. Κάποτε διάλεγε μια περικοπή, την υπογράμμιζε και μου έλεγε: "Διάβασε την και πράξε ομοίως"».

β'. 'Αλλά και όλους τους συμβούλευε να διαβάζουν τα έργα των Πατέρων της Εκκλησίας και τους βίους των Αγίων. Προπάντων όμως δίδασκε την επίμονη και προσεκτική ανάγνωση της Αγίας Γραφής. Ανέφερε συχνά κατά λέξη περικοπές απ' αυτήν με τόση ζωηρότητα, σαν να συμμετείχε ο ίδιος στα παλαιά γεγονότα της ιεράς Ιστορίας, εμβαθύνοντας τόσο στην κυριολεκτική, όσο και στην αλληγορική σημασία τους.

Ερμήνευε π.χ. τα λόγια του πρώτου ψαλμού του Δαβίδ "Μακάριος ανήρ..." (Ψαλμ. 1,1), ως εξής: «Αυτό κατά γράμμα σημαίνει πώς ένας άνθρωπος είναι μακάριος και ευλογημένος, όταν αποφεύγει τίς ασεβείς και αμαρτωλές συναθροίσεις και δεν λαμβάνει μέρος σε αιρετικές ή αντιεκκλησιαστικές διδασκαλίες. Σύμφωνα όμως με μιαν άλλη πνευματική ερμηνεία ό μακάριος άνθρωπος είναι ό νους, πού δεν δέχεται τους εμπαιθείς λογισμούς. Βέβαια είναι αδύνατον να εμποδίσει κανείς την επίθεση αυτών των λογισμών είναι όμως δυνατόν να μην ασχολείται και να μη συζητεί μαζί τους, αλλά να λέει συνεχώς: "Κύριε ελεησόν!" Και τότε κάθε υλικό και γήινο εξαφανίζεται. Αυτός ακριβώς πού ενεργεί έτσι αποκαλείται μακάριος άνθρωπος».

Μη μαντεύεις χρησιμοποιώντας την Αγία Γραφή

γ'. Το να ανοίξεις την Βίβλο στην τύχη, για να βρεις απάντηση σε κάποιο σου δίλημμα είναι αμαρτία. Έστω κι αν βρίσκεσαι σε απορία για οποιοδήποτε θέμα, δεν πρέπει να το κάνεις αυτό, μόνο προσευχήσου για το πρόβλημα σου τρεις φορές• έπειτα ό,τιδήποτε κι αν κάνεις, θα είναι ωφέλιμο για την ψυχή σου. Ενώ το να χρησιμοποιείς την Γραφή, για να μαντέψεις βγάζοντας αυθαίρετα συμπεράσματα, είναι εφάμαρτο. Την Αγία Γραφή την διαβάζουμε αποκλειστικά και μόνο, για να επικοδομείτε ή ψυχή μας από τον λόγο του Θεού.

Ε. ΟΡΘΟΔΟΞΙΑ

Ό π. Αδριανός Ριμαρένκο θυμάται την πρώτη του επίσκεψη στην Όπτινα και στον στάρετς Νεκτάριο με μια ομάδα νέων. Σαν νέοι είχαν πνευματικές ανησυχίες• αναζητούσαν την ορθοδοξία. Σε μια στιγμή στράφηκαν στον Ιερέα πού τους συνόδευε και τον ρώτησαν τι είναι ορθοδοξία. Ακούγοντας τους ό Στάρετς χαμογέλασε και είπε:

- Η ορθοδοξία είναι ζωή• κανείς δεν μπορεί να μιλήσει γι' αυτήν πρέπει να την ζήσει.

ΣΤ. ΠΙΣΤΗ

Κάποτε ένα από τα πνευματικά του τέκνα ρώτησε τον στάρετς Νεκτάριο: -τι θα γίνει με τα εκατομμύρια των Κινέζων, Ινδών, Τούρκων και άλλων πού δεν είναι χριστιανοί;

Ό Γέροντας απάντησε:

- Ό Θεός επιθυμεί να σωθεί κάθε ψυχή. Ένας απλός άνθρωπος γεννημένος Ινδουιστής, πού δεν άκουσε ποτέ για την μόνη αληθινή χριστιανική πίστη και πιστεύει στον παντοδύναμο Θεό με τον δικό του τρόπο εκτελώντας το θέλημα

του, όσο του είναι δυνατόν, ίσως σωθεί με τρόπο πού μόνο ο Θεός γνωρίζει. Άλλα εκείνος πού γνώρισε την χριστιανική πίστη και όμως ακολουθεί τον ινδουιστικό μυστικισμό, δεν θα σωθεί.

Z. ΑΓΑΠΗ

α'. Ο στάρετς Νεκτάριος θεωρούσε την αγάπη προς αλλήλους ως το σημαντικότερο απ' όλα για την πνευματική ζωή:

Προπάντων πρέπει να αγαπάτε τον συνάνθρωπο σας, έλεγε, αλλά με ειλικρινή αγάπη και χωρίς υπολογισμούς και συμφέροντα. Η αγάπη είναι κάτι πολύ ιερό, μα οι άνθρωποι την έχουν διαστρεβλώσει. Η αληθινή αγάπη πρέπει να είναι σαν αυτή πού είχε ο Χριστός, όταν έπασχε για μας.

β'. Ο μεγάλος εχθρός της αγάπης είναι ή κατάκριση. «Μόλις σου έρθει λογισμός να κρίνεις κάποιον, να στραφείς αμέσως προς τον Κύριο με νύψη• "Ναι, Κύριε, Βασιλευ, δώρησαί μοι του οράν τα εμά πταίσματα και μη κατακρίνειν τον αδελφόν μου"».

γ'. Όταν κάποια γυναίκα τον ρώτησε πώς θα μπορέσει ν' αγαπήσει τον Χριστό, ο Γέροντας απάντησε: Πάρε ένα μάθημα από τον ίδιο τον Χριστό• αγαπάτε αλλήλους, καθώς ήγάπησα υμάς, μας είπε εκείνος. Πρώτα απ' όλα πρέπει να προσπαθήσεις ν' αγαπήσεις τον πλησίον σου, κι από τον πλησίον ή αγάπη σου θα μεταβεί προς τον Χριστό. Άλλα πρέπει ν' αγαπήσεις τον πλησίον σου ειλικρινά, χωρίς να περιμένεις ανταπόδοση• μόνο έτσι μπορείς να πετύχεις την αγάπη προς τον Χριστό.

δ'. Ο στάρετς Νεκτάριος θεωρούσε την ελεημοσύνη ως μια από τις εκδηλώσεις της αγάπης προς τον πλησίον μας. Δίδασκε όμως ότι θα πρέπει να γίνεται κατά την κρίση του καθενός. Ο υποτακτικός του αφηγείται πώς ο ίδιος ο Στάρετς πάντοτε ήθελε να γνωρίζει τις ανάγκες ενός ατόμου, πριν του δώσει χρήματα: «Δεν του άρεσε να προσφέρει ανεξέλεγκτα, μα, όταν πρόσφερε, ήταν γενναιόδωρος. Μπορούσε να δώσει χρήματα για ένα ζευγάρι παπούτσια, άλλ' ακόμη και για μιαν αγελάδα ή ένα άλογο».

Μια από τις πνευματικές θυγατέρες του Γέροντα χρειαζόταν χρήματα και του ζήτησε. Ο Γέροντας έβγαλε ένα τσαλακωμένο πουγκί και είπε με χαμόγελο: - Ορίστε, μετρά αυτά τα κουρέλια.

ε'. Μας λήστεψαν! είπε κάποτε ή Αλεξάνδρα Κοντσέβιτς στον στάρετς Νεκτάριο. Μπήκαν από το παράθυρο και πήραν όλα τα χειμωνιάτικα ρούχα και αλλά πράγματα μας.

Κι εκείνος την δίδαξε: Όταν μας ληστεύουν, δεν πρέπει να λυπόμαστε, αλλά να θεωρούμε πώς κάναμε ελεημοσύνη και πώς ο Κύριος θα μας τα επιστρέψει δεκαπλάσια.

στ'. Ο στάρετς Νεκτάριος υπενθύμιζε σε όλους: Κάντε το καλό στον πλησίον σας. Δώστε του κάτι υλικό και, όταν αυτό γίνει με αγάπη και προθυμία, θα μετατραπεί σε πνευματικό. Όταν όμως κάνεις το καλό, μην υπερηφανεύεσαι, αλλά να ευχαριστείς τον Θεό• Με την δική σου ευλογία, Κύριε, το κατόρθωσα αυτό. Θυμηθείτε τον θείο του λόγο: χωρίς εμού ου δύνασθε ποιείν ουδέν.

ζ'. Όποιος ερχόταν στον στάρετς Νεκτάριο ένιωθε την δύναμη της αγάπης του, για την οποία ο ίδιος κάποτε είπε:

- Παιδί μου! Εμείς αγαπάμε με αγάπη πού ποτέ δεν αλλάζει. Η δική σας αγάπη είναι ή αγάπη μιας ημέρας - ή δική μας είναι ή ίδια σήμερα, αλλά και για χίλια χρόνια.

Το σπουδαίο μοναστήρι της Όπτινα, στη Ρωσία: ένα πραγματικό φυτώριο αγίων, που στήριξαν τον ορθόδοξο ρωσικό λαό από το 19ο αιώνα. Έκλεισε από το αθεϊστικό καθεστώς (εξορίστηκε ο άγιος Νεκτάριος και άλλοι μοναχοί) και λειτουργεί ξανά εδώ και μερικά χρόνια. Φωτο από [εδώ](#).

Η. ΥΠΑΚΟΗ - ΠΑΡΑΚΟΗ

α'. Ο στάρετς Νεκτάριος δίδασκε την υπακοή. Κάποτε επαίνεσε μια πνευματική του θυγατέρα, πού έδειχνε μεγάλη υπακοή και είπε πώς ήταν το πιο σημαντικό απόκτημα πού αυτή είχε κατορθώσει στην ζωή της.

β'. Έλεγε πάλι πώς ή πρώτη και ανώτερη αρετή είναι ή υπακοή.

γ'. Επίσης έλεγε πώς ό Χριστός ήρθε στον κόσμο χάριν της υπακοής και πώς ό σκοπός της ζωής του ανθρώπου στην γη είναι ή υπακοή προς τον Θεό.

δ'. Είπε πάλι: Χωρίς την υπακοή ό άνθρωπος είναι κυριευμένος από παρορμήσεις σαν από πυρετό. Ό πυρετός όμως προκαλεί ατονία και παράλυση. Έτσι ό άνθρωπος είναι πλέον ανίκανος για όλα.

ε'. Είπε πάλι: Η υπακοή είναι στην αρχή δύσκολη. Μετά όμως όλα στρώνουν κι εξομαλύνονται χωρίς καμιά δυσκολία.

Παρακοή του Κάιν

στ'. Ο στάρετς Νεκτάριος δίδασκε την υπακοή με παραστατικό τρόπο:

- Στους προγόνους μας Αδάμ και Εύα μετά την πτώση τους δόθηκε από τον Θεό ή υπόσχεση της σωτηρίας, της οποίας την εκπλήρωση περίμεναν από τον Κάιν, πού ήταν ό πρωτότοκος γυιός τους. Αυτοί βέβαια προτιμούσαν τον Αβελ, επειδή ήταν πράος, ταπεινός και υπάκουος, ενώ ό Κάιν

ήταν σκληρός, άξεστος, αγροίκος και έκανε αυτό πού εκείνος ήθελε.

Εξοργίστηκε λοιπόν πού έδειξαν προτίμηση στον Αβελ. Τότε ό Κύριος του είπε • «Κάιν, ή αμαρτία βρίσκεται στο κατώφλι σου, πρέπει να την θέσεις υπό έλεγχο, αλλιώς θα στραφεί εναντίον σου και θα σε καταστρέψει». Αυτός όμως δεν προσπάθησε να εμβραθύνει, για να κατανοήσει τα λόγια του Κυρίου. Κοίταξε το κατώφλι του σπιτιού του και δεν είδε τίποτε εκεί. Άλλα ή αμαρτία βρισκόταν στο κατώφλι της καρδιάς του. Με την καρδιά λοιπόν γεμάτη φθόνο και μίσος, βγήκε έξω και σκότωσε τον αδελφό του. Απαρνήθηκε την υπακοή προς τον Θεό και υπάκουσε στην αμαρτία. Και πόσο βασανίστηκε μετά σ' όλη του την ζωή! Πάντα έφευγε μακριά απ' όλους κι ήταν διαρκώς φοβισμένος.

Μ' αυτόν τον τρόπο ο Γέροντας εικονογράφησε παραστατικά την διδασκαλία του για την υπακοή και την βαθύτερη σημασία της. Τόνιζε πώς δεν είναι σωστό να παίρνουμε επιπόλαια τις πνευματικές οδηγίες βλέποντας μόνο την εξωτερική τους πλευρά. Θα πρέπει ό καθένας μας να μην κοιτάζει στο κατώφλι του σπιτιού του, αλλά σε κάτι πιο σημαντικό: στο κατώφλι της καρδιάς του.

ζ'. Ο στάρετς Νεκτάριος προσδιόριζε λεπτομερώς την κάθε υπακοή πού

ζητούσε και επεξηγούσε με σαφήνεια και ακρίβεια το πώς θα μπορούσε να πραγματοποιηθεί, υπολογίζοντας πάντα την δύναμη αυτού, πού θα την εκτελούσε. Από την στιγμή πού την προσδιόριζε ωστόσο, απαιτούσε να πραγματοποιηθεί ταχύτατα και χωρίς δισταγμό. Κάποτε π.χ. έστειλε μια πνευματική του κόρη σ' ένα θέλημα. Αυτή όμως καθυστέρησε στον προθάλαμο μιλώντας σε κάποιον. Τότε ο Γέροντας βγήκε και την παρατήρησε: «Δυο λεπτά πέρασαν και συ είσαι ακόμη εδώ!».

η'. Η ευχή του Γέροντα οδηγούσε πάντα σε επιτυχία. "Αν όμως κάποιος δεν του έκανε υπακοή, ήταν βέβαιο πώς θα δοκίμαζε αποτυχίες και πίκρες.

Ιδού ένα χαρακτηριστικό και θαυμαστό παράδειγμα: Η μοναχή Άννα του ζήτησε να της επιτρέψει να φέρει την αδελφή της, για να κατοικήσει στην Όπτινα. Ήταν τυφλή και ζούσε σ' ένα πτωχοκομείο στην Μόσχα. Ο Γέροντας όμως δεν έδωσε ευλογία. Είπε μόνο σε μια από τις πνευματικές του κόρες να την επισκεφθεί, να της δώσει ένα δέμα από την αδελφή της Άννα και να ζητήσει από τον π. Σέργιο Μετσιώφ να βρίσκεται σε στενή επαφή με την άρρωστη γυναίκα. Αργότερα εξήγησε:

-Της είχα δώσει ευλογία να γίνει μοναχή, μα δεν υπάκουσε και να, τώρα τυφλώθηκε.

Μετά γύρισε στην αδελφή της, μοναχή Άννα και πρόσθεσε:

-Γρήγορα θα πεθάνει, μα πριν τον θάνατο της, θ' αποκτήσει ξανά την δράση της και θα περάσει τις τελευταίες της μέρες πολύ καλά.

Και πραγματικά όλα έγιναν, όπως τα προείπε ο Γέροντας • πέθανε μάλιστα τον ίδιο χρόνο.

θ'. Ο κανονάρχος του μοναστηριού, Πέτρος, πάντα ονειρευόταν την άσκηση και εκλιπαρούσε τον στάρετς Νεκτάριο να του δώσει την ευχή του να φύγει για τα δάση και να ζήσει εκεί κάπου, σε μια κουφάλα δέντρου. Ο Γέροντας όμως δεν του έδωσε ευλογία • τότε αυτός έφυγε με το θέλημα του. Κούρνιασε λοιπόν σε κάποια κουφάλα, αλλά μετά από μια εβδομάδα οι δασοφύλακες τον συνέλαβαν.

«Ο π. Νεκτάριος γέλασε τόσο δυνατά τότε!», θυμάται η Λυδία Βασίλιεβνα Ζασούκ.

ι'. Ένα άλλο παράδειγμα για τα αποτελέσματα της ανυπακοής στον Στάρετς περιέχεται στα απομνημονεύματα της Ε. Μ. Κοσάρεβα:

Το 1965 εργαζόμουν στην τραπεζαρία του Επαγγελματικού Τεχνικού Λυκείου, πού βρισκόταν στο ισόγειο του μοναστηριού της Όπτινα, μετά το κλείσιμο της από τους μπολσεβίκους. Μαζί μας εργαζόταν μια καθαρίστρια, ή Μαρία Μπελιάκοβιτς. Αυτή μας διηγήθηκε ότι το 1915 μαζί με τον αρραβωνιαστικό της ήρθαν στην Όπτινα, στον στάρετς Νεκτάριο, να πάρουν την ευλογία του για τον γάμο τους • μαζί της έφερε τīs γαμήλιες εικόνες και την πετσέτα, για να τα ευλογήσει ο Στάρετς. Όταν τους είδε ο Γέροντας, είπε πώς δεν ήταν θέλημα Θεού να παντρευτούν. Αυτή τότε άρχισε να κλαίει και ομολόγησε πώς ήταν ήδη έγκυος και δεν της απέμενε άλλος δρόμος πια. Τότε εκείνος την πρόσταξε:

- Ξεδίπλωσε την γαμήλια πετσέτα.

Την ξεδίπλωσε και είδε με φρίκη πώς ή μισή ήταν μαύρη.

- Ορίστε, βλέπεις; Η ζωή σου μαζί του θα φθάσει μόνο μέχρι τα μισά. Θα πεθάνει πρώτος και θα σε αφήσει με πέντε παιδιά.

«Όμως ο σύζυγος μου κι εγώ δεν τον πιστέψαμε και αποφασίσαμε να κάνουμε αυτό πού θέλαμε», μου διηγήθηκε ή ίδια. «Παντρευτήκαμε και ζήσαμε μαζί. Πράγματι κάναμε πέντε παιδιά. Μα πριν το πέμπτο παιδί γίνει δύο μηνών, το άλογο μας μου έφερε σπίτι νεκρό τον σύζυγο μου πάνω στο κάρο. Θρήνησα... ήταν μάλιστα τότε μια μεγάλη πείνα! Πώς μ' άφησε με τόσα μικρά παιδιά;

Ήθελα να δηλητηριάσω τα παιδιά και μετά ν' αυτοκτονήσω. Την νύχτα εκείνη όμως εμφανίστηκε ό Στάρετς στ' όνειρο μου και μου είπε:

- Μην απελπίζεσαι, όλα θα πάνε καλά. Μην παντρευτείς ξανά. Προσευχήσου στον Θεό και θα μπορέσεις ν' αναθρέψεις τα παιδιά σου.

Έτσι κι έγινε. Όλα μου τα παιδιά βρήκαν το δρόμο τους στην ζωή. Δυο γυιοί μου είναι στρατιωτικοί και οί κόρες μου παντρεύτηκαν και ζουν καλά».

ία'. Ό ίδιος ό π. Νεκτάριος, όχι μόνο όταν ήταν νέος, αλλά ακόμη κι όταν έγινε Στάρετς, υπήρξε πάντα ένα παράδειγμα ταπεινώσεως και υπακοής. Τα τελευταία χρόνια της ζωής του στην Όπτινα ήταν άρρωστος και προχωρούσε με δυσκολία. Όταν τον συμβούλεψαν να χρησιμοποιήσει ένα ραβδί, αυτός απάντησε:

- Δεν έχω ακόμη την ευλογία του πνευματικού μου πατέρα γι' αυτό.

Ούτε για κάτι τόσο ασήμαντο δεν τολμούσε να αποφασίσει μόνος του, χωρίς ευλογία. ιβ'. Στο τέλος της ζωής του, ζητούσε αυστηρή τήρηση υπακοής από τους άλλους, αλλά και ό ίδιος εκτελούσε με ακρίβεια την δική του υπακοή:

Κάποτε π.χ. στο Χόλμισι, μια ηλιόλουστη φθινοπωρινή ήμερα, ό Ανδρέας Εύθύμοβιτς, ό ιδιοκτήτης του σπιτιού στο όποιο ό Γέροντας έζησε, και ή μοναχή Ελένη έκοβαν λάχανα. Για μια στιγμή ό Ανδρέας είπε:

- "Έπρεπε να φωνάξεις και τον μπάτιουσκα να βγει έξω, για να πάρει αέρα.

Ή αδελφή Ελένη έτρεξε και τον φώναξε.

- Μπάτιουσκα, έλα έξω να πάρεις λίγο καθαρό αέρα.

- Θα προσπαθήσω, απάντησε. Μου φαίνεται όμως πώς είναι αδύνατον πια να τα καταφέρω.

Κάνοντας λοιπόν υπακοή επιχείρησε να βγει στο προαύλιο, μα σε λίγο κάθισε κάτω. Δεν είχε καθόλου δύναμη να προχωρήσει άλλο.

- "Ας είναι λοιπόν, είπε γελώντας. "Αν και ασθενής, εκπλήρωσα την υπακοή μου, όσο μπόρεσα.

Θ. ΜΟΝΑΧΙΚΗ ΖΩΗ

Γράφει ή Αλεξάνδρα Κοντσέβιτς στον γυιό της Ίβάν: «Ό Γέροντας μου είπε να προετοιμάζομαι για κουρά [κουρά (=κούρεμα) είναι η τελετή, με την οποία κάποιος γίνεται μοναχός]. Είμαι αληθινά πολύ ευτυχισμένη• δεν σου φαίνεται παράξενο να το ακούς αυτό από μένα; Θυμάσαι τίς ιδέες μου για τους μοναχούς; Πόσο τους λυπόμουν! Έλεγα πώς δεν έχουν δική τους γνώμη, αλλά είναι υποχρεωμένοι να κάνουν ό τι τους προστάξουν οί άλλοι κ.α. Τώρα όμως έχω καταλάβει πώς ή μεγαλύτερη ευλογία είναι να βρίσκεσαι κάτω από υπακοή κι ό τι μόνο έτσι είσαι βέβαιος πώς κάνεις το θέλημα του Θεού και δεν πρόκειται ν' απολογηθείς εσύ για τίς πράξεις σου».

Ι. ΤΑΠΕΙΝΟΦΡΟΣΥΝΗ

α'. Ό στάρετς Νεκτάριος θεωρούσε την ταπείνωση ως την αρχή και το θεμέλιο της πνευματικής πορείας.

β'. Έλεγε ταπεινά για τον εαυτό του:

Είμαι αδύναμος• αλλά μέσα στην αδυναμία μου αυτή υπάρχει Εκείνος πού με κάνει να νιώθω δυνατός. Όταν παρατηρώ τον εαυτό μου και βλέπω σε τι αθλία κατάσταση βρίσκομαι, έχω όμως καλές σχέσεις με τον αδελφό μου, αυτό με ανακουφίζει. Ομολογώ πώς είμαι αξιοθρήνητος. Επειδή όμως έχουμε την ίδια πίστη με τον αδελφό μου, το δικό του καλό έρχεται σε μένα ως ευλογία - όχι από δική μου καλοσύνη, μα από δική του. Αν δεν υπάρχει ή ίδια πίστη, ή Χάρη δεν μεταδίδεται.

γ'. Τόσο κατά την αρχή της διαμονής του στην Σκήτη, όσο κι όταν έγινε πια ένας έμπειρος πνευματικός διδάσκαλος, ό π. Νεκτάριος πάντοτε μιλούσε για

τον εαυτό του με ταπείνωση. Έλεγε π.χ.:

- τι είδους Γέροντας είμαι εγώ; Πώς μπορώ ν' ακολουθήσω τα βήματα των παλαιότερων Γερόντων; Είμαι αδύνατος και ασταθής. Αυτοί είχαν ολόκληρα καρβέλια σοφίας, ενώ εγώ έχω μόνο ένα ψίχουλο.

"Η άλλοτε:

- Είμαι σαν αρχάριος, σαν δόκιμος, πού ακόμη μαθαίνω! Είμαι ο παλαιότερος απ' όλους. "Έζησα πάνω από πενήντα χρόνια εδώ στην Σκήτη• στην αρετή όμως είμαι ο έσχατος.

δ'. Όταν θυμόταν τον στάρετς Αμβρόσιο, έλεγε:

- Αυτός ήταν ένας επουράνιος άνθρωπος και ένας επίγειος άγγελος• ενώ εγώ μόλις και μετά βίας διατηρώ την δόξα του στάρτσεστβο.

ε'. Άλλες φορές αναπολούσε τον στάρετς Ανατόλιο Ζερτσάλωφ:

- Για είκοσι χρόνια ήμουν κάτω από την καθοδήγηση του- μα ήμουν ο τελευταίος ανάμεσα στα τέκνα και τους μαθητάς του.

Και γυρίζοντας σε μια μοναχή, πού ήταν μεταξύ των επισκεπτών του, πρόσθεσε:

- Αν, αγαπητή μου μάτιουσκα, θέλεις να είσαι αληθινή μοναχή, πάντα να θεωρείς ότι είσαι ή τελευταία θυγατέρα και μια ασημαντη μαθήτριά. Να πιστεύεις πάντα για τον εαυτό σου πώς είσαι μόλις στην αρχή.

στ'. Σε μερικούς επισκέπτες ο στάρετς Νεκτάριος έλεγε:

- Καλύτερα να ρωτήσετε τον υποτακτικό μου π. Σεβαστιανό γι' αυτό το θέμα. Μπορεί να σας συμβουλέψει καλύτερα από μένα. Είναι διορατικός.

ζ'. Η Ναταλία Β. θυμάται:

Όταν κάποτε είπα στον π. Νεκτάριο πώς ελπίζω να σωθώ με τίς ευχές του και μόνο, σοβαρεύτηκε απότομα και είπε με ταπείνωση:

- Δι' ευχών των αγίων Πατέρων ημών, ό Κύριος Ιησούς Χριστός, ό Υιός του Θεού, να με ελεήσει τον αμαρτωλό.

η'. Ο Γέροντας αγαπούσε ιδιαιτέρως την υπακοή και την ταπείνωση. Σχετικά με αυτές τίς αρετές συμβούλευε και τους άλλους:

- Να μιλάς πάντοτε ήρεμα και με πραότητα, ακόμη κι όταν οι συνομιληταί σου είναι πολύ νεώτεροι σου.

ΙΑ'. ΠΟΝΗΡΟΙ ΛΟΓΙΣΜΟΙ

Κάποτε ή Νεκταρία Κοντσέβιτς ρώτησε τον στάρετς Νεκτάριο τι να κάνει για τους πονηρούς λογισμούς• και της απάντησε:

- Να επαναλαμβάνεις συνεχώς το «Κύριε ελέησον» και θα δεις πώς Έτσι απομακρύνεται από τον νου κάθε τι το γήινο.

Μιαν άλλη φορά την συμβούλεψε για το ίδιο θέμα:

- Μην τους δίνεις σημασία.

Και με το έλεος του Θεού και δια των προσευχών του Γέροντα οι κακοί λογισμοί υποχώρησαν.

ΙΒ. ΣΥΝΤΥΧΙΕΣ

Ό στάρετς Νεκτάριος συμβούλεψε τον 1. Κοντσέβιτς:

Είναι καλύτερα για σένα να μένεις μαζί με κάποιον άλλο συγκάτοικο, διότι μετά εκλεκτού, εκλεκτός εση. Πάντως οπωσδήποτε πρέπει ν' αποφύγεις ένα κακό συγκάτοικο.

ΙΓ. ΜΕΣΗ ΚΑΙ ΒΑΣΙΛΙΚΗ ΟΔΟΣ

Ό Στάρετς, γράφει ή Νεκταρία Κοντσέβιτς, με δίδαξε την μέση και βασιλική οδό• μ' αλλά λόγια, ν' αποφεύγω τίς ακρότητες σε όλα, ακόμη και στα ασκητικά κατορθώματα.

ΙΑ. ΣΩΜΑΤΙΚΗ ΕΡΓΑΣΙΑ

Ο στάρετς Νεκτάριος έδινε πολύ μεγάλη σημασία στην σωματική εργασία. Μια πνευματική του θυγατέρα του εκμυστηρεύτηκε κάποτε πώς ήταν ανήσυχη για το μέλλον, δηλαδή δεν ήξερε τι να κάνει, όταν εκείνος θα πέθαινε. Τότε της είπε: Να εργάζεσαι, να εργάζεσαι! Η εργασία βοηθάει να φύγουν τα χρόνια, χωρίς να το καταλάβεις.

ΙΕ'. ΓΝΩΣΗ, ΤΕΧΝΗ ΚΑΙ ΤΕΧΝΟΛΟΓΙΑ

α'. Όταν ο π. Νεκτάριος ήταν ακόμη έγκλειστος, οι πνευματικοί του διδάσκαλοι, καθώς είδαμε, του έδωσαν ευλογία, μετά από δέκα ετών αποκλειστική μελέτη της άγιο-πατερικής γραμματείας, να διαβάσει κοσμικούς συγγραφείς και κοσμικές επιστήμες, προφανώς με σκοπό ν' αποκτήσει εκείνες τις γνώσεις, πού θα τον καθιστούσαν ικανό να βοηθήσει και να καθοδηγήσει τις ανήσυχες ψυχές των διανοουμένων, πού αναζητούσαν την σωτηρία. Μελέτησε επιστήμες, (μαθηματικά, ιστορία, γεωγραφία) και λογοτεχνία, τόσο ρωσική, όσο και ξένη. Μιλούσε στους επισκέπτες του για Πούσκιν, Σαίξπηρ, Μίλτον, Κριλώφ, Σπένγκλερ, Χέγκαρτ, Μπλοκ, Δάντη, Γκόγκολ, Τολστόι, Ντοστογιέφσκυ κ.α.

Στην μοναδική ώρα της αναπαύσεως του, μετά το δείπνο, ήθελε να διαβάσει δυνατά Πούσκιν, παραμύθια των αδελφών Γκριμ ή αλλά ρωσικά παραμύθια. Μελέτησε ξένες γλώσσες, κυρίως λατινικά και γαλλικά• μπορούσε να παραπέμπει στα Λατινικά και να μιλάει με άνεση γαλλικά μ' ένα Γάλλο πού είχε προσηλυτισθεί στην Ορθοδοξία στην Όπτινα, τον κόμη Αλεξάντρ Ντουσέλ. Παρ' όλο πού είχε τελειώσει μόνο το δημοτικό σχολείο του χωριού του, μπορούσε με άνεση να συνομιλεί με συγγραφείς, επιστήμονες και καλλιτέχνες. Ο συγγραφέας Κωνσταντίνος Λεόντιεφ, π.χ., πού έγινε στο τέλος της ζωής του μοναχός με το όνομα Κλήμης, του διάβαζε τα έργα του και τον συμβουλευόταν και ο ζωγράφος Δημήτριος Μιχαήλοβιτς Μπόλοτωφ, πού αργότερα έγινε μοναχός με το όνομα Δανιήλ, συνδιαλεγόταν μαζί του και του παρέδιδε μαθήματα ζωγραφικής. Ο Μπόλοτωφ, πού αποφοίτησε από την Ακαδημία Τεχνών της Αγίας Πετροπόλεως μαζί με τους μεγάλους Ρώσους ζωγράφους Ρέπιν και Βάσνετσωφ, ίδρυσε ένα εργαστήριο αγιογραφίας εικόνων στην Όπτινα, στο οποίο δίδασκε σύμφωνα με τις μεθόδους της Ακαδημίας.

β'. Ο στάρετς Νεκτάριος ποτέ δεν έχασε το ενδιαφέρον του για την τέχνη. Ταυτόχρονα όμως δίδασκε πώς, όλοι όσοι ποθούν διακαώς την αληθινή γνώση, πρέπει να ζητούν τον φωτισμό και την βοήθεια του Θεού δια της προσευχής. Μέχρι τον τελευταίο χρόνο της ζωής του ενημερωνόταν για την σύγχρονη λογοτεχνία, ζητούσε πληροφορίες για τα νέα βιβλία, έδειχνε ιδιαίτερο ενδιαφέρον για την σύγχρονη τέχνη και ρωτούσε να μάθει σε τι κατάσταση βρίσκεται ή εκπαίδευση στα σχολεία και τα πανεπιστήμια κάτω από το κομμουνιστικό καθεστώς. Ήξερε κάθε τι που ενδιέφερε τους διανοουμένους, επειδή όλη αυτή ή γνώση του ήταν απαραίτητη για τις υπηρεσίες του προς τον Θεό και προς τους ανθρώπους.

γ'. Κάποτε, πριν την επανάσταση, τον επισκέφθηκαν μερικοί ιεροσπουδασταί με τους καθηγητάς τους και του ζήτησαν τίς συμβουλές του:

- Αγαπητοί μου νέοι, τους είπε, εάν οι σπουδές και οι γνώσεις δεν καταστρέφουν το ήθος σας, αλλά μάλλον το ήθος επηρεάζει και καθοδηγεί την ευφυΐα σας, τότε θα έχετε πετύχει στην ζωή.

δ'. Κάποτε μια πνευματική του θυγατέρα συνομιλούσε προβληματισμένη με κάποια φίλη της στον προθάλαμο της χιμπάρκας.

- Δεν ξέρω, αλλά νομίζω πώς ή εκπαίδευση στα σχολεία είναι εντελώς περιττή

και προξενεί μόνο βλάβη στους νέους. Πώς μπορεί να συμβιβαστεί με την Ορθοδοξία;

Εκείνη την στιγμή βγήκε ο Γέροντας από το κελί του και απάντησε:

- Κάποτε μου ήρθε ένας επισκέπτης πού δεν πίστευε ότι έγινε ο Κατακλυσμός. Τότε του είπα πώς σε πολύ ψηλά βουνά βρίσκουν άμμο, όστρακα και αλλά υπολείμματα του θαλάσσιου βυθού και πώς ή γεωλογία με τίς επιστημονικές έρευνες επιβεβαιώνει τον Κατακλυσμό, και τότε πίστεψε.

Βλέπεις πόσο απαραίτητη είναι ή μάθηση μερικές φορές;

ε'. Και σε πολλές άλλες περιπτώσεις ο Στάρετς έδειχνε πόσο σεβόταν την μάθηση. Για την Ιστορία π.χ. έλεγε:

- Μας αποκαλύπτει με ποιο τρόπο ο Θεός κυβερνά τον κόσμο μέσω των ανθρώπων και μας δίνει σπουδαία ηθικά μαθήματα.

Μιλώντας για τα μαθηματικά του άρεσε ν' αναφέρει το θαυμάσιο μαθηματικό παράδειγμα του Άββά Δωροθέου:

- Ο Θεός είναι το κέντρο του κύκλου και οι άνθρωποι είναι οι ακτίνες του. Όσο αυτοί προχωρούν προς το κέντρο του κύκλου, δηλ. προς τον Θεό, τόσο έρχονται πιο κοντά ο ένας στον άλλο• κι όσο απομακρύνονται από το κέντρο, τον Θεό, τόσο απομακρύνονται κι αποχωρίζονται ο ένας από τον άλλο'.

στ'. Μια μέρα ο Γέροντας είπε:

- Ο Θεός όχι μόνο επιτρέπει την γνώση, αλλά και χρησιμοποιεί ως συνεργό του τον άνθρωπο πού αναπτύσσει την γνώση. Στην δημιουργία του Θεού δεν υπάρχει τέλος και στατικότητα• τα πάντα κινούνται. Ακόμη και οι Άγγελοι δεν στέκονται σ' ένα μέρος, αλλά κινούνται και διακονούν συνεχώς τον Θεό και τους ανθρώπους, μετέχοντας διαρκώς σε νέες αποκαλύψεις. Γι' αυτό κι εσείς να εργάζεσθε. Όταν εργάζεσαι, τα χρόνια περνούν τόσο ωραία, τόσο δημιουργικά!

Εκείνη την στιγμή το πρόσωπο του έγινε ασυνήθιστα φωτεινό, τόσο, πού δύσκολα μπορούσες να το ατενίσεις.

ζ'. Ο στάρετς Νεκτάριος έλεγε για την λογοτεχνία κι όλες γενικά τις καλές τέχνες, ότι πρέπει κανείς να τις ασκεί με τον ίδιο τρόπο πού ασκεί οποιαδήποτε άλλη εργασία• και βέβαια με την αίσθηση ότι κάνει το κάθε τι κάτω από το βλέμμα του Θεού.

η'. Είπε πάλι: υπάρχει ήχος και φως. Ο καλλιτέχνης είναι ευαίσθητος στους ήχους και τα φώτα, τα οποία οι άλλοι είναι ανίκανοι ν' αντιληφθούν. Αυτός τα παίρνει και τα τοποθετεί πάνω στον μουσαμά ή στο χαρτί. Έτσι γίνονται χρώματα, μουσικοί φθόγγοι, λέξεις. Είναι σαν να έχουν νεκρωθεί. Ένα βιβλίο, μια ζωγραφιά, μια μουσική σύνθεση, κ.λ.π. είναι οι τάφοι του φωτός και του ήχου. Αν ένας αναγνώστης, ένας θεατής ή ένας ακροατής είναι ικανός να αντιληφθεί δημιουργικά το νόημα του ζωγραφικού πίνακα, του λογοτεχνικού βιβλίου ή της μουσικής συνθέσεως, τότε θα λάβει χώρα ή "ανάσταση" του νοήματος πού κρύβει ο πίνακας, το βιβλίο ή, ή σύνθεση. Κι έτσι ο κύκλος της τέχνης ολοκληρώνεται. Ο καλλιτέχνης λοιπόν δεν έχει λόγο να υπερηφανεύεται. Εκτελεί μόνο ένα μέρος του έργου. Άρα μάταια κάποιοι θεωρούν τον εαυτό τους σαν δημιουργό των έργων τους- ένας Δημιουργός υπάρχει• ενώ οι άνθρωποι το μόνο πού κάνουν είναι να νεκρώνουν τους λόγους και τίς εικόνες του Δημιουργού και μετά να τίς ξαναζωντανεύουν με την δύναμη του πνεύματος, πού τους δόθηκε πάλι απ' αυτόν.

θ'. Έλεγε πάλι: Όλες οι ποιητικές στροφές του κόσμου δεν αξίζουν ούτε όσο ένας στίχος της Αγίας Γραφής.

ι'. Δεχόταν ότι το θέατρο ήταν ένα δημοφιλές μέσο παιδείας και συμβούλευε τους ηθοποιούς να κρατούν την σεμνότητα και την μετριότητα στο παίξιμο τους. Κάποτε αρνήθηκε να δώσει ευλογία σε μια νέα ν' ανέβει στο σανίδι,

καθώς τ' ονειρευόταν. Όταν ρωτήθηκε γιατί, απάντησε:

- Δεν θα μπορούσε να υπερνικήσει τους πειρασμούς και θα γινόταν διεφθαρμένη• σ' αυτό τον χώρο απαιτείται πολλή δύναμη. Η σεμνότητα είναι μεγάλη, μα δυσεύρετη στις μέρες μας αρετή• δεν είναι καθόλου μικρότερη από την αγνότητα. Για να διατηρήσουμε όμως την αγνότητα, πού στους καλλιτεχνικούς χώρους είναι πανεύκολο να χαθεί, πρέπει να προσέχουμε σε όλα:•

ία'. Ο Στάρετς πιο συχνά μιλούσε για ζωγραφική. Αυτή ή τέχνη του ήταν ιδιαιτέρως οικεία. Μέχρι τα τελευταία χρόνια της ζωής του στην Όπτινα, ζωγράφιζε κι ο ίδιος εικόνες. Το τελευταίο έργο της ζωής του ήταν ένα προσχέδιο για μian εικόνα του Ευαγγελισμού της Θεοτόκου, πού δεν πρόλαβε να την αγιογραφήσει.

- Τώρα δεν έχουμε άνθιση της ζωγραφικής, είπε κάποτε. Σε παλαιότερες εποχές ο ζωγράφος, για να ζωγραφίσει ένα πίνακα, προετοιμαζόταν και πρακτικά και πνευματικά. Και δεν τον ζωγράφιζε σε λίγες μέρες μόνο, αλλά χρόνια, μερικές φορές σε όλη του την ζωή• όπως ο Αλέξανδρος Ιβάνωφ το έργο του «Εμφάνιση του Χριστού στον λαό»¹. Έτσι δημιουργήθηκαν τα μεγάλα αριστουργήματα. Τώρα όμως ζωγραφίζουν πολύ βιαστικά και πρόχειρα, χωρίς να εμβαθύνουν καθόλου σ' αυτό πού κάνουν.

ιβ'. Επιθυμούσε πολύ να ζωγραφίσει κάποιος μια ξεχωριστή Γέννηση του Χριστού. Ο κόσμος, έλεγε, πρέπει να θυμάται πάντα αυτό το γεγονός. Και εξηγούσε πώς θα έπρεπε να είναι αυτός ο πίνακας:

Οί Μάγοι είναι σοφοί άντρες και βασιλιάδες. Ο πρώτος, ο νεώτερος, βλέπει ένα θαυμαστό αστέρι και πηγαίνει να ενημερώσει τους άλλους δύο.

Συσκέπτονται λοιπόν και αποφασίζουν να πάνε να προσκυνήσουν τον νεογέννητο Χριστό. Το άστρο τους εμφανίστηκε, όταν ή Μητέρα του Θεού έφθασε στην Βηθλεέμ με τον Ιωσήφ. Οί μάγοι διασχίζουν την έρημο και το άστρο προπορεύεται καθοδηγώντας τους. Ήταν διαφορετικό από τ' άλλα αστέρια• δεν βρισκόταν στον ουράνιο θόλο, αλλά χαμηλότερα και είχε το μέγεθος του φεγγαριού. Την νύχτα φώτιζε τον δρόμο ακριβώς μπροστά τους κι έτσι αυτοί προχωρούσαν στο φωτισμένο μονοπάτι. Όταν φθάνουν στον Ηρώδη, εξαφανίζεται. Μα μόλις βγήκαν από την πόλη και πήραν τον δρόμο για την Βηθλεέμ, φανερώνεται πάλι μπροστά τους και σταματάει πάνω από το σπήλαιο, οπού βρισκόταν ο Λυτρωτής και Σωτήρας του κόσμου.

Οί βοσκοί φορούν μικρές κάπες, σχιστές στις άκρες• στέκουν με τα πρόσωπα προς το φως και τίς πλάτες προς τον θεατή. Το φως δεν είναι άσπρο, αλλά ελαφρώς χρυσό, χωρίς ίχνος σκιάς και όχι σε ακτίνες ή δέσμες, αλλά σε αδιάκοπη λάμψη. Μόνο στις απόμακρες γωνίες του πίνακα υπάρχει ένα αμυδρό σκοτάδι, πού δείχνει πώς είναι νύχτα. Το φως εκπέμπεται από τίς μορφές των αγγέλων, πού είναι τόσο λαμπροί, ώστε μόλις πού διακρίνονται. Όλα αυτά αποκαλύπτουν μian υπερφυσική ουράνια ομορφιά!

Και διευκρίνισε:

- Όταν ζωγραφίζεις αγγέλους, το φως δεν πρέπει να πέφτει πάνω σ' αυτούς, αλλά καλύτερα να πηγάζει από αυτούς.

Έπειτα ρώτησε:

- Γιατί εκείνη την αγία νύχτα οι βοσκοί αξιώθηκαν να δουν τους αγγέλους; Και απάντησε αμέσως ο ίδιος: -Επειδή αγρυπνούσαν όλη την νύχτα...

ΙΣΤ. ΔΙΔΑΧΗ ΓΙΑ ΤΗΝ ΣΥΝΤΕΛΕΙΑ ΤΟΥ ΚΟΣΜΟΥ

α'. Κάποτε ή Νεκταρία Κοντσέβιτς τον ρώτησε για την συντέλεια του κόσμου. Ο Στάρετς λοιπόν της έδειξε επιστολές πού είχε λάβει, οι οποίες περιέγραφαν "οράματα": κάποιοι π.χ. είπαν ότι είδαν τον Σωτήρα Χριστό και τους

"βεβαίωσε" πώς το τέλος του κόσμου έρχεται σύντομα. Άλλες αναφέρονταν σε αποκόμματα εφημερίδων πού έγραφαν ότι ό Μεσσίας εμφανίστηκε στην Ινδία και ό προφήτης Ηλίας στην Αμερική και τα όμοια.

Ό στάρετς Νεκτάριος μίλησε αρκετά γι' αυτό το θέμα. Τέλος χαμογέλασε με νόημα και της είπε τα παρακάτω λόγια:

- Γιατί απευθύνεστε στην μικρόνοιά μου; (πάντα υποτιμούσε τον εαυτό του λέγοντας ότι είναι περιορισμένων νοητικών δυνατοτήτων). Ρώτησε τους μοναχούς της Όπτινα.

Θα σου πουν όλα όσα είναι απαραίτητα για το θέμα αυτό. Όταν τους επισκέφθηκα και τους ρώτησα, γράφει ή ίδια, μου απάντησαν: «Υπάρχουν άνθρωποι πού ασχολούνται συνεχώς με την συντέλεια κι ολοένα ψάχνουν να βρουν σημεία για το τέλος του κόσμου. Δεν νοιάζονται όμως για τις ψυχές τους • τους ενδιαφέρει μόνο να κάνουν εντύπωση στους άλλους, να μεταδώσουν νέα πού θα προκαλέσουν αίσθηση. Άλλα δεν είναι ωφέλιμο στον άνθρωπο να γνωρίζει τον χρόνο της Δευτέρας Παρουσίας. Γρηγορείτε και προσεύχεστε, είπε ό Σωτήρας μας. Αυτό σημαίνει πώς δεν χρειάζεται να μαντεύουμε, αφού τα πάντα θ' αποκαλυφθούν στους πιστούς, όταν έρθει ή ώρα • αλλά να γρηγορούμε και ν' αγρυπνούμε πνευματικά, δηλ. να είμαστε πάντα έτοιμοι».

Ό Στάρετς έμεινε πολύ ικανοποιημένος με την απάντηση των μοναχών, γιατί κι ο ίδιος δεν συμφωνούσε με όσους εμπιστεύονται τις φαντασιώσεις αυτού του είδους. Κι επαναλάμβανε αρκετές φορές:

- Κρατηθείτε γερά στην Ορθοδοξία.

β'. Πολλοί γνωρίζοντας το προφητικό του χάρισμα ρωτούσαν:

- τι μας περιμένει;

- Μεγάλες κοινωνικές καταστροφές περιμένουν την ανθρωπότητα, απαντούσε. Τα τωρινά βάσανα μας μοιάζουν με τσιμπήματα εντόμων, συγκρινόμενα με τα βάσανα των εσχάτων χρόνων. Πολλοί το διαισθάνονται ενστικτωδώς, όπως τα μυρμηγκια την κακοκαιρία. Άλλα οι πιστοί χριστιανοί μπορούν να μην φοβούνται- ή χάρη του Θεού τους προστατεύει πάντα. Στα τέλη θα συμβεί με τους πιστούς ότι έγινε με τους αποστόλους πριν από την κοίμηση της Θεοτόκου. Ο κάθε πιστός, οπού κι αν βρίσκεται, θα μεταφερθεί μ' ένα σύννεφο μέσα στην κιβωτό της Εκκλησίας. Μόνο αυτοί πού θα βρεθούν μέσα θα σωθούν. Η εποχή μας είναι παρόμοια με την εποχή του Νώε. Ό Κύριος επί έξι αιώνες προειδοποιούσε πώς θα γίνει κατακλυσμός, αλλά δεν τον πίστεψαν και δεν μετανόησαν μέσα στο αμέτρητο πλήθος των ανθρώπων βρέθηκε μόνο ένας δίκαιος και ή οικογένεια του, ό Νώε, πού πίστεψε πώς θα έρθει ό κατακλυσμός και το έλεγε σε όλους, αλλά αυτοί δεν τον άκουγαν. Ακόμη κι οι εργάτες πού προσέλαβε για να κατασκευάσουν την κιβωτό, δεν πίστεψαν και γι' αυτό πήραν μόνο τον μισθό της δουλείας τους, αλλά δεν σώθηκαν χάθηκαν κι αυτοί στον κατακλυσμό. Εκείνη ή εποχή είναι προμήνυμα της δικής μας. Η κιβωτός είναι ή Εκκλησία. Μόνο όσοι είναι μέσα θα σωθούν.

<http://o-nekros.blogspot.com/2010/11/1853-1928.html>